

ÜÇ AYLAR VE REGAİB KANDİLİ

ÜÇ AYLAR

Halk arasında "Üç Aylar" diye bilinen Receb, Şâban ve Ramazan ayları, Yüce Allah'ın müminlere ikram ettiği faziletli bir zaman dilimidir. Yapılan dua ve ibadetlerin büyük mükâfatla karşılık bulduğu, dökülen pişmanlık gözyaşlarının günahları silip yok ettiği kutlu bir mevsimdir. Kısaca üç aylar, günahlardan arınma, sevaplarla bezenme mevsimidir.

Kur'an-ı Kerim'de Rabbimiz haram aylara şöyle işaret etmiş:

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ

"Allah'ın gökleri ve yeri yönettiği günkü yazısına göre ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylarıdır. Bu, dosdoğru bir nizamdır. Öyleyse o aylar içinde kendinize yazık etmeyin..." (Tevbe, 9/36)

Hz. Peygamber (s.a.s) de ayet-i kerimede işaret edilen haram ayların Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb ayları olduğunu şu hadisiyle açıklamıştır:

الزَّمَانُ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ ، السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا ، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ثَلَاثٌ مُتَوَالِيَاتٌ ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ ، وَرَجَبٌ مُضَرَّ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ

"Muhakkak zaman Allah'ın yarattığı günkü şekliyle akıp gitmektedir. Sene on iki aydır. Bunlardan dördü haram aylardır. Bunlardan üçü peş peşedir: Zilkade, Zilhicce, Muharrem, bir de Cemaziyel-ahir ile Şaban ayları arasında olan Mudar Kabilesinin ayı Receb'tir" (Buhâri İlim 9; Müslim, " Kasâme", 29)

01 Ocak Çarşamba günü üç ayların başlangıcı ve **Receb ayının ilk günü**, bu ayın ilk Cuma gecesi olan **02 Ocak Perşembe** akşamı da **Regaib Kandilini** idrak edeceğiz.

Amr b. Abese'nin yönelttiği "Ey Allah'ın Resûlü, (Allah'a) diğer vakitlerden daha yakın olunacak bir vakit var mıdır ya da özel olarak tercih edilecek bir zaman var mıdır?" sorusuna Peygamberimiz (s.a.s) şöyle cevap vermişti:

نَعَمْ إِنَّ أَقْرَبَ مَا يَكُونُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْعَبْدِ جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَحْضُورَةً مَشْهُودَةً إِلَى طُلُوعِ الشَّمْسِ

"Evet. Azîz ve Celîl olan Allah'ın kula en yakın olduğu vakit, gecenin sonlarına doğru olan vakittir. O saatlerde Allah'ı ananlardan olmayı istersen, bunu yap! Kuşkusuz o vakitlerde kılınan namazlarda melekler hazır bulunup şahitlik yaparlar." (Nesâî, Mevâkît, 35) buyurdu. Ardından ibadet için uygun olmayan vakitleri de sıralayan Sevgili Peygamberimiz (s.a.s), Amr b. Abese'ye güneşin doğduğu, gün ortasında tam tepe noktaya geldiği ve battığı anda namaz kılmasının yasak olduğunu öğretmişti. Demek ki, günün bereketli, hayırlı ve değerli zamanları olduğu gibi, ibadete uygun olmayan zamanları da vardı...

Peygamberimizin (s.a.s) Amr'a verdiği cevapta, yirmi dört saatlik bir zaman dilimi içerisindeki mübarek ve mekruh vakitlerden söz edilmektedir. Allah Resûlü (s.a.s) diğer pek çok sözünde hafta, ay ya da yıl içerisinde bulunan özel zaman dilimlerine de işaret etmiştir. Bu bağlamda Ramazan ayı, mübarek aylar içindeki en faziletli aydır.

Mübarek aylar arasında, kulları ruhen ve bedenen Ramazan'a hazırlayan Receb ve Şâban aylarının ayrı bir önemi vardır. Resulullah (s.a.s), üç ayları sevinç içerisinde karşılamış ve Receb ayı girdiğinde şöyle dua etmiştir:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

“Allah’ım! Receb ve Şâban’ı hakkımızda mübarek eyle, bizi Ramazan’a ulaştır...” (İbn Hanbel, I, 259)

Âlimler:

“Yıl, ağaç gibidir. Receb ayı ağacın yapraklı hali, Şaban ayı meyveli hali, Ramazan ayı ise meyvesinin toplanacağı zaman gibidir.” demişlerdir.

Nitekim Zünnun-i Mısri üç aylar hakkında şöyle demiştir:

“Receb tohum ekme ayıdır, Şaban sulama ayıdır, Ramazan hasat ayıdır. Herkes ne ekerse onu biçer. Ne yaparsa cezasını çeker.” Demek ki Receb ayı bizi Ramazana hazırlayan bir mevsimin ilk adımı oluyor. Ramazan ayına mümin kendisini hazırlayarak, derleyip toplayarak giriyor. Onun için, Receb ayı tevbe, Şaban ayı ibadetlere devam etme, Ramazan da mükâfatlarını alma ayıdır denilerek bu ayların birbirleriyle irtibatlı olduğu beyan edilmiştir.

Receb ayının değerini yücelten önemli bir hadise de **İsra ve Mirac’tır**. Peygamber Efendimizin (s.a.s) Mescid-i Harâm’dan Mescid-i Aksâ’ya gittiğini ifade eden İsrâ, oradan da yedi kat semaya yükseldiğini ifade eden Mirac olayı rivayetlere göre Receb ayında gerçekleşmiştir. (İbn Hacer, Fethu’l-bâri, VII, 203) Mirac’ta, Resûl-i Ekrem’e (s.a.s) beş vakit namazın, Âmenerrasûlü olarak bilinen Bakara sûresinin son 2 âyetinin ve “Allah’a şirk koşmayanların büyük günahlarının bağışlanabileceği” müjdesinin verilmesi (Müslim, İmân, 279) Receb ayı için bir bereket vesilesidir.

Receb ve Şaban ayları, Peygamber Efendimizin (s.a.s) oruç tutmaya büyük önem verdiği aylardır. Fakat Hz. Peygamber (s.a.s), bütün ayı oruçlu geçirmenin Ramazan’ın şerefine özel bir durum olarak kalmasını istediğinden olsa gerek, Receb ayı orucundan bahsettiği bir hadisinde bu ayın tamamının oruçlu geçirilmesini hoş görmediğini belirtmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.s) Şaban ayı geldiğinde de oruç tutmaya özen gösterirdi. Çok sevdiği Zeyd’in oğlu Üsâme bunu fark etmiş, Şaban ayında tuttuğu kadar hiçbir ayda oruç tutmamasının sebebini sorduğunda Allah Resûlü’nden (s.a.s) şu cevabı almıştı:

ذَلِكَ شَهْرٌ يَعْغُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ فَأَحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ

“Bu ay Receb ile Ramazan arasında insanların gafil buldukları bir aydır. Bu ayda ameller âlemlerin Rabbi olan Allah’a arz olunur. Ben de amellerimin oruçlu iken Allah’a sunulmasını arzu ederim.” (Nesâî, Sıyâm, 70)

Kulun amellerinden Allah’ın haberdar olmaması düşünülemez. Fakat kulların amellerinin Allah’a belirli zamanlarda arz olunması, muhtemelen Allah’ın kullarına tevbe için fırsat tanınmasından kaynaklanmaktadır.

Şaban ayının on beşinci gecesi ise, kültürümüzde **Berât gecesi** olarak adlandırılır. Peygamber Efendimiz (s.a.s), Şaban ayının yarısına denk gelen bu gecede Allah’a çok ibadet edilmesini, gündüzünde ise oruç tutulmasını tavsiye etmiş ve o gece güneş batınca Allah Teâlâ’nın dünyaya rahmetiyle tecellî ederek fecre kadar,

أَلَا مِنْ مُسْتَعْفِرٍ فَأَعْفِرْ لَهُ أَلَا مُسْتَرْزِقٌ فَأَرْزُقْهُ أَلَا مُبْتَلَىٰ فَأَعَافِيهِ أَلَا كَذَا أَلَا كَذَا حَتَّىٰ يَطَّلِعَ الْفَجْرُ

“Bağışlanmak dileyen yok mu, onu bağışlayayım! Rızık isteyen yok mu, ona rızık vereyim! Belaya duçar olan yok mu, ona afiyet vereyim!..” buyurduğunu bizlere müjdelemiştir. (İbn Mâce, İkâmet, 191)

REGAİB GECESİ VE FAZİLETİ

Böyle değerli bir zaman dilimi olan üç ayları **Regaib Gecesi** ile karşılıyoruz. Sözlükte “Kendisine rağbet edilen şey, bol ve değerli bağış” anlamındaki ragibenin çoğulu olan regaib kelimesi, hadis ve fıkıh literatüründe “bol sevap ve mükâfat, faziletli amel” demektir. Hicrî takvime göre yedinci ay olan Receb’in ilk perşembesini cumaya bağlayan geceye ad olmuştur. (Hamdi Tekeli, Regaib Gecesi, DİA, 34/535-536) 02 Ocak Perşembe akşamı da Regaib Kandilini idrak edeceğiz inşallah. Rasulullah (s.a.s):

خَمْسُ لَيَالٍ لَا تُرَدُّ فِيهِنَّ الدَّعْوَةُ: أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَجَبٍ وَلَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ وَلَيْلَةُ الْجُمُعَةِ وَلَيْلَةُ الْفِطْرِ وَلَيْلَةُ النَّحْرِ

“Beş gece vardır ki, onda yapılan dua geriye çevrilmez: Receb ayının ilk, Şaban ayının on beşinci, Cuma, Ramazan ve Kurban Bayramı geceleridir.” (Abdurrezzak, el-Musannef, IV, 317) buyurmuştur. Hadis-i şerifinde haber verilen beş gecedен biri Receb ayının ilk Cuma gecesi yani Regaib Gecesidir.

Regaib Gecesinde isteklerimizi, arzularımızı gözden geçirmeliyiz. İsteklerimiz, arzularımız neler? Yönelişimiz neye ve kime? Neyi istiyoruz?

وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا

“...Kim dünya nimetini isterse ondan kendisine veririz; kim âhiret nimetini isterse ona da ondan veririz...” (Ali İmran, 3/145) Ayetinden de ahiretin tercih edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Yüce Rabbimiz:

وَالِي رَبِّكَ فَارْغَبْ

“Ve yalnız rabbine yönel.” (İnşirah, 94/8) buyurmuş, yönelişlerin kendine olmasını istiyor. Her işte, çalışmada, gayrette her mekânda ve zamanda Allah’ın rızasını istemek, O’na yönelmek.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

“Nerede olursanız olun, O (Allah) sizinle beraberdir.” (Hadid, 57/4) buyurmuştur. Her nerede olursanız o sizinle beraberdir. Onun ilmi ve kudreti yanınızdan ayrılmaz. Ve Allah her ne yaparsanız görücüdür. Görür ve ona göre karşılığını verir.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“Allah’ı unutan, bu yüzden Allah’ın da onlara kendilerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. İşte onlar gerçekten yoldan çıkmışlardır.” (Haşr, 59/19) Allah’ı unutanlar, kulluğunu unutanlardır. Bu güzel gecelerin bereketinden istifade etmek için Rabbimizin ayetine kulak verelim:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki (Allah şöyle buyuruyor): "Ey kendi aleyhlerine olarak günahta haddi aşan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahları bağışlar; doğrusu O çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.” (Zümer, 39/53) Ve tövbe edip günahlarımızdan arınalım. Ümitsizliğe kapılmayalım çünkü:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

“O, kullarının tevbesini kabul eden, günahlarını bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.” (Şûrâ, 42/25) buyuran Rabbimiz, sonsuz merhamet sahibidir.

Tevbe ile başlayalım gecenin ihyasına ve dua ile devam edelim. Rabbimiz:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

“Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakınımdır. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler.” (Bakara, 2/186) buyurmuş ve bu ayette dua edenin duasını kabul edeceğini vaat etmiştir.

Dua ihtiyaç anahtarıdır, ihtiyaç sahiplerinin dinleneceği, çaresiz kalanların sığınacağı ve ümit sahiplerinin nefes alacağı yerdir.

Rabbimiz, kendisinden isteyen asla kapısından kovmaz. Cenab-ı Hak, samimi bir şekilde ibadet eden kulunu sever, ne isterse ona ihsan eder. Allah Resulü (s.a.s) şöyle buyurur:

إِنَّ اللَّهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ
إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ
سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي
بِهَا ، وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيذَنَّهُ ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ
تَرَدَّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ ، يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاعَتَهُ

“Kim benim bir veli kuluma (dostuma) düşmanlık ederse, ben de ona harp ilân ederim. Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum nafile ibadetlerle de bana yaklaşılmaya devam eder, ta ki ben onu severim. (Sevince de) artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden isterse muhakkak ona (istediğini) veririm. Bana sığınır mısa muhakkak onu korur ve kollarım.” (Buhârî, Rikâk, 38)

Hadis-i kutside -manası Cenab-ı Hakka, sözü Hz. Peygamber’e (s.a.s) ait hadisler- Allah Teâlâ buyuruyor ki:

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي ، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي ، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي ،
وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا ،
وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا ، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً

“Ben, kulumun benim hakkımdaki zannı ne ise öyleyim. Beni andığında onunla beraberim. O beni kendi başına anarsa, ben de onu kendi başıma anarım. O beni bir topluluk içinde anarsa, ben de onu o topluluktan daha hayırlı bir topluluk içinde anarım. O bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak gelirim!” (Buhârî, Tevhîd, 15; Müslim, Zikir, 21)

Bu mübarek geceyi fırsat bilerek, günahlarımız ne kadar çok olursa olsun Rabbimizin rahmetinin daha geniş olduğu bilinciyle, günahlardan arınma ümidiyle Rabbimizin engin rahmetine sığınalım.

Geceleri secdelerimizle, seher vakti dualarımızla Rabbimizden bağışlanmayı dileyelim. Kulluk hayatımızda yeni bir sayfa açıp Rabbimizle olan ahdimizi tazeleyelim.

Üç ayları ve mübarek geceleri değerlendirmek için kısaca yapılacaklar:

- 1- Nefis muhasebesi yapmalıyız. Kulluğumuzda nasılız? Sorusunu kendimize sormalıyız.
 - 2- Günahlarımızdan tevbe etmeliyiz.
 - 3- Hayat kitabımız Kur'ân-ı Kerim okumalı, anlamaya çalışmalıyız.
 - 4- Namaz muhasebemizi yapıp, kaza ve nafîle namazlar kılmalıyız.
 - 5- Müminlerle helalleşilmeli, küs ve dargın olanlar barıştırılmalı, gönüller alınmalı, kederli yüzleri güldürmeliyiz.
 - 6- Kendimiz, ailemiz ve diğer mümin kardeşlerimize isim zikrederek hayır dualar etmeliyiz.
 - 7- Ramazan ayında tutacağımız bir aylık oruçtan başka Recep ve Şaban aylarında da oruç tutmaya özen göstermeliyiz. Pazartesi ve Perşembe günleri, ayın on üç, on dört ve on beşinci günleri gibi Resulullah'ın (s.a.s) oruç tuttuğu günlerde oruç tutmalıyız.
 - 8- Bu günlerde tevbe, dua, niyaz ve istiğfarlarımızla Allah'a yaklaştırmaya ve kendimizi affettirmeye çalışmalıyız. Peygamber Efendimiz'e (s.a.s) çokça salât-ü selâm getirmeli, onun sünnetine uyup, ümmetinden olma şuurumuzu tazelemeliyiz.
- Regaib Kandili istekleri, arzuları, yönelişleri gözden geçirme vaktidir. Regaib Gecesine has bir namaz olmamakla birlikte, gecenin ihya edilmesi esastır. Sünnet olan nafîle ibadetlerle, kaza namazı kılarak, Kur'an-ı Kerim okuyarak, gecemizi bereketlendirmeye çalışalım. Regaib Kandilinin gündüzünde bir gün öncesi veya sonrası ile nafîle oruç tutulabilir. Receb ayı girdiğinde Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle dua ederdi:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَارِكْ لَنَا فِي رَمَضَانَ

“Allah'ım! Receb ve Şaban'ı hakkımızda mübarek eyle, bizi Ramazan'a ulaştır...” (Taberânî, el-Mucemü'l-Evsat, IV, 189) Rabbimiz sağlık ve afiyet içerisinde kendisine kul olabilmeyi, O'na yönelebilmeyi lütfeylesin. Kandiliniz mübarek olsun.

Yusuf AYDOĞAN
İl Vaizi

Not: Vaazın hazırlanmasında; Prof. Dr. Ömer MENEKŞE' nin *Bereket Mevsimi: Üç Aylar*, Hüseyin YAZICI' nın *Regaib Kandili ve Gecenin İhyası* konulu vaazından ve DİB Hadislerle İslam *Mübarek Vakitler* adlı makaleden alıntı yapılmıştır.